კომენტარი # 24

გიორგი ტუმასიანი

რატომ უნდა გააორმაგოს ევროკავშირმა ძალისხმევა საქართველოზე, თუ მას სურს სომხეთის დემოკრატიის კუნძულის გადარჩენა

გამოთქმული მოსაზრებები და დასკვნები ეკუთვნის ავტორს და შეიძლება არ ემთხვეოდეს ევროკავშირის ცნობიერების ამაღლების ცენტრის ხედვას

მარტი 2026

© [2026] ევროკავშირის ცნობიერების ცენტრი. ყველა უფლება დაცულია

რატომ უნდა გააორმაგოს ევროკავშირმა ძალისხმევა საქართველოზე, თუ მას სურს სომხეთის დემოკრატიის კუნძულის გადარჩენა

2026 წლის 11 მარტს, სომხეთის პრემიერ-მინისტრმა ნიკოლ ფაშინიანმა მნიშვნელოვანი მიმართვა გააჟღერა სტრასბურგში, ევროპარლამენტში. ეს მიმართვა სამხრეთ კავკასიის გეოპოლიტიკური ლანდშაფტის განვითარებაში გადამწყვეტ მომენტს წარმოადგენს. ფაშინიანის გამოსვლა მოიცავდა რამდენიმე სტრატეგიულ ასპექტს, მათ შორის სომხეთ-აზერბაიჯანის სამშვიდობო პროცესის პროგრესს, რეგიონული დაკავშირების ინიციატივებს და TRIPP-ის შეთანხმებას. გარდა ამისა, მკვეთრად იყო ხაზგასმული სომხეთის მისწრაფება ევროკავშირში გაწევრიანებისკენ.

თუმცა, განხილულ სხვადასხვა თემებს შორის ერთი განცხადება განსაკუთრებულ ყურადღებას იმსახურებს: ფაშინიანის კომენტარები საქართველოსა და მისი როლის შესახებ სომხეთის ევროპული ინტეგრაციის გზაზე.

სამშვიდობო პროცესი და რეგიონული კავშირი

ფაშინიანმა სომხეთ-აზერბაიჯანის სამშვიდობო პროცესი ისტორიულ გარდამტეხ მომენტად შეაფასა. მისი თქმით, 2025 წლის 8 აგვისტოს ვაშინგტონში ხელმოწერილმა დეკლარაციამ ფაქტობრივად დაამყარა მშვიდობა ორ ქვეყანას შორის და გახსნა კარი ახალი ეკონომიკური თანამშრომლობისა და რეგიონული სატრანსპორტო კავშირებისთვის.

სომხეთის პრემიერ-მინისტრმა ხაზგასმით აღნიშნა, რომ ნორმალიზაციამ შეიძლება უზრუნველყოს სატრანსპორტო მარშრუტების ხელახლა გახსნა და ეკონომიკური კავშირების აღდგენა მთელ რეგიონში. ასეთმა მოვლენებმა შეიძლება სამხრეთ კავკასია გარდაქმნას სტრატეგიულ კვანძად, რომელიც აკავშირებს ევროპას, ახლო აღმოსავლეთს, ცენტრალურ აზიას და ჩინეთს.

ეს მოვლენები სომხეთის უფრო ფართო სტრატეგიული ინიციატივის ნაწილია, რომელიც ცნობილია როგორც „მშვიდობის გზაჯვარედინი“, და რომლის მიზანია ქვეყნის პოზიციონირება, როგორც რეგიონული სატრანზიტო ცენტრი, რომელიც აკავშირებს ჩრდილოეთ-სამხრეთს და აღმოსავლეთ-დასავლეთს სატრანსპორტო მარშრუტებს.

მან ასევე ხაზი გაუსვა აზერბაიჯანის გავლით ლოჯისტიკური მარშრუტების ხელახლა გახსნის მნიშვნელობას. ფაშინიანის თქმით, საქონლის გადამზიდავი პირველი მატარებელი სომხეთში აზერბაიჯანის გავლით 2025 წელს ჩავიდა, საქართველოზე გადასვლით - მოვლენა, რომელიც მან რეგიონული კავშირისა და ეკონომიკური ნორმალიზაციისკენ სიმბოლურ ეტაპად შეაფასა.

მიუხედავად იმისა, რომ ფაშინიანს ეს ღიად არ განუცხადებია, საქართველოს ამჟამინდელმა „ქართულ ოცნების“ ავტორიტარულმა რეჟიმმა, სცადა პროცესის შეფერხება გადაჭარბებული გადახდების მოთხოვნით, რომლებიც მნიშვნელოვნად აღემატებოდა ჩვეულებრივ ოდენობას. ეს საკითხი საბოლოოდ მოგვარდა როგორც აზერბაიჯანის, ასევე სომხეთის მიერ განხორციელებული საჯარო ზეწოლის შედეგად. ამავდროულად, რუსეთი ხელს უშლის სომხეთსა და აზერბაიჯანს შორის პირდაპირი რკინიგზის კავშირების აღდგენას სომხეთის რკინიგზაზე კონტროლის შენარჩუნებით. ეს ორი პროცესი ერთად მიზნად ისახავს სამხრეთ კავკასიაში რუსეთის გავლენების შემცირებისთვის ხელის შეშლას.

სომხეთის ევროპული ინტეგრაციის სტრატეგია

ფაშინიანის გამოსვლის კიდევ ერთი მთავარი გზავნილი იყო სომხეთის მკაფიო მისწრაფება ევროკავშირთან ინტეგრაციის გაღრმავების მიმართ.

სომხეთმა უკვე მიიღო კანონმდებლობა ევროკავშირში გაწევრიანების პროცესის დაწყების შესახებ, რაც მიანიშნებს მისი საგარეო პოლიტიკის ორიენტაციის ევროპისკენ გრძელვადიან სტრატეგიულ ცვლილებაზე. ეს საკანონმდებლო ნაბიჯი ასახავს სომხეთის მზარდ პოლიტიკურ და ეკონომიკურ ჩართულობას ევროკავშირთან, ასევე მის განზრახვას, გაატაროს დემოკრატიული რეფორმები ევროპულ სტანდარტებთან შესაბამისობაში. თუმცა, სომხეთის გეოგრაფია სტრუქტურულ გამოწვევებს წარმოადგენს. როგორც ზღვაზე გასასვლელის არმქონე ქვეყანა, რომელსაც ევროკავშირთან პირდაპირი საზღვარი არ აქვს, სომხეთი ევროპასთან კავშირის შესანარჩუნებლად რეგიონულ სატრანზიტო მარშრუტებს უნდა დაეყრდნოს.

არსებობს ორი ძირითადი ვარიანტი: საქართველო ან თურქეთი

მიუხედავად იმისა, რომ თურქეთს თეორიულად ეკონომიკური მარშრუტის ფუნქციის შესრულება შეუძლია, ქვეყნის ევროკავშირში გაწევრიანების პროცესისთვის ეს საკმარისი არ იქნება და სომხეთ-თურქეთის ურთიერთობებში ორმხრივი გამოწვევები კვლავ არსებობს. შესაბამისად, ეს მარშრუტი ამჟამად არ განიხილება სომხეთის ევროკავშირში ინტეგრაციის სიცოცხლისუნარიან გზად, არამედ პოტენციურ ეკონომიკურ მარშრუტად. შესაბამისად, ქართული მარშრუტი სომხეთის ევროპისკენ მიმავალ მთავარ კარიბჭედ რჩება - საკითხი, რომელზეც ფაშინიანმა ცალსახად ხაზი გაუსვა.

საქართველო: სომხეთის კარიბჭე ევროკავშირისკენ

სწორედ ამ კონტექსტში გააკეთა ფაშინიანმა თავისი გამოსვლის ერთ-ერთი ყველაზე აღსანიშნავი განცხადება. ევროპარლამენტის წევრებისადმი მიმართვისას მან განაცხადა, რომ "ამჟამად სომხეთის ევროკავშირში ინტეგრაციის გზაზე ყველაზე დიდი პრობლემა ევროკავშირსა და საქართველოს შორის პოლიტიკური დიალოგის გაყინული მდგომარეობაა".

მან ხაზგასმით აღნიშნა, რომ საქართველო სომხეთის კარიბჭეს წარმოადგენს ევროკავშირისკენ და აღნიშნა, რომ სომხეთმა ევროკავშირში ინტეგრაციის საკუთარი ძალისხმევის დაჩქარება მას შემდეგ დაიწყო, რაც საქართველომ 2023 წლის დეკემბერში ევროკავშირის კანდიდატის სტატუსი მიიღო. შესაბამისად, ერევნისთვის ევროკავშირსა და საქართველოს შორის ურთიერთობების გაუარესება გაურკვევლობას ქმნის არა მხოლოდ თავად საქართველოსთვის, არამედ სომხეთის ევროპული ტრაექტორიისთვისაც.

რეგიონული შედეგები

ფაშინიანის განცხადება ასახავს უფრო ფართო რეგიონულ რეალობას: სამხრეთ კავკასიაში პოლიტიკური მოვლენები სულ უფრო მეტად ურთიერთდაკავშირებულია. სომხეთის ევროპული ამბიციები დამოკიდებულია არა მხოლოდ შიდა რეფორმებზე, არამედ მისი მეზობლების - უპირველეს ყოვლისა, საქართველოს - გეოპოლიტიკურ ორიენტაციაზეც, რომელიც ტრადიციულად სამხრეთ კავკასიასა და ევროატლანტიკურ სამყაროს შორის მთავარი სატრანზიტო და პოლიტიკური ხიდის ფუნქციას ასრულებდა.

როდესაც თბილისსა და ბრიუსელს შორის ურთიერთობები უარესდება, შედეგები სცილდება საქართველოს შიდა პოლიტიკას და გავლენას ახდენს მთელი რეგიონის სტრატეგიულ გარემოზე. ამ თვალსაზრისით, ფაშინიანის განცხადებები შეიძლება განიმარტოს როგორც დიპლომატიური მოწოდებით, ასევე სტრატეგიული სიგნალით.

ერთი მხრივ, მან მოუწოდა ევროკავშირსა და საქართველოს შორის კონსტრუქციული დიალოგის განახლებისაკენ. მეორე მხრივ, მისი განცხადება ხაზს უსვამს, თუ რამდენად კრიტიკულად მნიშვნელოვანია საქართველო ევროპულ ინტეგრაციასა და კონკურენტ გეოპოლიტიკურ გავლენებს შორის რეგიონული ბალანსის შესანარჩუნებლად.

საით მიემართება საქართველო?

ბოლო დროს განვითარებული მოვლენები ასახავს სომხეთის ევროპულ ტრაექტორიასა და საქართველოს მმართველი ხელისუფლების მიერ ამჟამად აღებულ პოლიტიკურ მიმართულებას შორის კონტრასტს.

მიუხედავად იმისა, რომ რუსი ოლიგარქის, ბიძინა ივანიშვილის მიერ კონტროლირებადმა ავტორიტარულმა რეჟიმმა 2023 წელს შემოიღო პირველი „რუსული სტილის უცხოელი აგენტების შესახებ კანონი" - რაც ფართოდ განიმარტება, როგორც საქართველოს ევროპული გზის ჩაშლის მცდელობა - სომხეთი ამავდროულად ამზადებდა საკუთარ ევროპულ ტრაექტორიას. ერევანმა ევროკავშირის სადამკვირვებლო მისიები თავის საზღვრებზე მიიწვია და აქტიურად ლობირებდა ევროპელ პარტნიორებს, განსაკუთრებით საფრანგეთში, საქართველოს კანდიდატის სტატუსის მხარდასაჭერად.

მას შემდეგ, რაც საქართველომ 2023 წლის დეკემბერში მიიღო ევროკავშირის კანდიდატის სტატუსი, სომხეთმა 2024 წლის დასაწყისში დაიწყო საქართველოსთან სტრატეგიული პარტნიორობის დოკუმენტის ხელმოწერა, რომელიც მოიცავდა „საერთო ევროპული ღირებულებების"ადმი ვალდებულებებს.

როდესაც დოკუმენტი ბრიუსელში 2024 წლის 5 აპრილს ხელმოწერილი იქნა, ფაშინიანი შეხვდა ურსულა ფონ დერ ლაიენს და ენტონი ბლინკენს, შეთანხმდნენ გზამკვლევზე, რომელიც მიზნად ისახავდა სომხეთის ეკონომიკის დივერსიფიკაციას და რუსეთის ხელმძღვანელობით ევრაზიულ ეკონომიკურ კავშირზე დამოკიდებულების თანდათანობით შემცირებას.

შემდგომმა მოვლენებმა კიდევ უფრო ნათლად წარმოაჩინა ეს განსხვავება. მიუხედავად იმისა, რომ ძნელია იმის გარკვევა, თუ რას ან ვის გულისხმობენ „ქართული ოცნების“ პოლიტიკოსები „გლობალური ომის პარტიაში“, ამორფული ტერმინი გამოიყენებოდა, როგორც სასტვენი სავარაუდო ოპონენტების გასაკიცხად: სხვადასხვა დროს, ევროკომისია, ევროპარლამენტი, ევროპის საბჭო, აშშ-ის კონგრესი, აშშ-ის სახელმწიფო დეპარტამენტი, ქართული ოპოზიციური „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობა“ და შვეიცარიული ბანკები. თუმცა, სულ უფრო და უფრო სწრაფად, ივანიშვილის მთავრობა აკრიტიკებს ბრიუსელს და ვაშინგტონს, მოსკოვის ნარატივებთან გამკლავებით.

მალევე, როდესაც სომხეთმა დაიწყო ევროკავშირში გაწევრიანების შესახებ რეფერენდუმის ინიცირება, საქართველოს პრემიერ-მინისტრმა ირაკლი კობახიძემ შეაჩერა საქართველოს ევროკავშირში ინტეგრაციის პროცესი - ქმედება, რომელიც ფართოდ განიხილება, როგორც საქართველოს კონსტიტუციის 78-ე მუხლის წინააღმდეგობა, რომელიც ქვეყანას ევროპულ და ევროატლანტიკურ ინტეგრაციას ავალდებულებს.

მას შემდეგ, სანამ სომხეთი ევროკავშირთან უახლოვდებოდა, საქართველო სულ უფრო და უფრო შორდებოდა მას. ასევე წარმოიშვა ეკონომიკური დაბრკოლებები, რამაც გამოიწვია ის, რაც შეიძლება შეფასდეს, როგორც საქართველოს მიერ სომხეთის ფაქტობრივი ნაწილობრივი ბლოკადა, რაც გავლენას ახდენს მის ვაჭრობაზე 2025 წლის გაზაფხულიდან. ანალოგიურად, საქართველომ შეაჩერა საფრანგეთიდან სომხეთში საქართველოს გავლით სამხედრო მიწოდება, რაც ეწინააღმდეგება თავად საქართველოსვე საგარეო საქმეთა სამინისტროს განცხადებას აზერბაიჯანიდან კრიტიკაზე, რომ მიწოდების შეჩერების სამართლებრივი საფუძველი არ არსებობს.

სომხეთის პრემიერ-მინისტრი ნიკოლ ფაშინიანი სრულად აცნობიერებს, რომ საკითხი არ მომდინარეობს საქართველოს მოსახლეობიდან ან ქართული სახელმწიფოდან, არამედ რუსეთიდან და მისი პოლიტიკური გავლენიდან, რომელსაც ოლიგარქიული ქსელები ახორციელებს. შესაბამისად, ევროპარლამენტში გამოსვლამდე რამდენიმე დღით ადრე, საქართველოში ვიზიტის დროს, მან განაცხადა, რომ სომხეთი პრიორიტეტს ანიჭებს საქართველოს სუვერენიტეტს, ტერიტორიულ მთლიანობას და პოლიტიკურ დამოუკიდებლობას - კონცეფცია, რომელიც პირველად იქნა გამოყენებული ორმხრივ ურთიერთობებში. თუმცა, კითხვა კვლავ ღიად რჩება: ვისგან პოლიტიკური დამოუკიდებლობა?

ქართველი საზოგადოება პასუხს ყოველდღიური საპროტესტო აქციებით იძლევა, რომლებიც 2024 წლის 28 ნოემბერს დაიწყო: რუსეთი და მისი ადგილობრივი ავტორიტარული რეჟიმი.

ამავდროულად, სომხეთიც ამჟამად მსგავსი გამოწვევის წინაშე დგას: კიდევ ერთი რუსეთთან აფილირებული ოლიგარქი, სამველ კარაპეტიანი, ცდილობს გავლენა მოახდინოს სომხეთის 7 ივნისს მოსალოდნელ საპარლამენტო არჩევნებზე და ძირი გამოუთხაროს დემოკრატიულ ინსტიტუტებს დემოკრატიული პროცესების ჰიბრიდული ომის ინსტრუმენტებად გამოყენებით - სწორედ ეს მეთოდი გამოიყენა რუსეთთან აფილირებულმა ოლიგარქმა ივანიშვილმა საქართველოში 2012 წელს.

დასკვნა

ფაშინიანის ევროპარლამენტში გამოსვლა ხაზს უსვამს, რომ სამხრეთ კავკასია გეოპოლიტიკური ტრანსფორმაციის ახალ ფაზაში შედის. სომხეთსა და აზერბაიჯანს შორის დამყარებული მშვიდობა, რეგიონული სატრანსპორტო გზების ხელახლა გახსნა და სომხეთის მზარდი ინტეგრაცია ევროპასთან რეგიონის სტრატეგიულ ლანდშაფტს ცვლის.

ამავდროულად, ამ მოვლენების მდგრადობა მჭიდრო კავშირშია საქართველოს პოლიტიკურ ტრაექტორიასთან. თუ საქართველო სამხრეთ კავკასიის ევროპასთან დამაკავშირებელი მთავარი დერეფნის როლს შეასრულებს, ევროკავშირთან მისი ურთიერთობის ბუნება გარდაუვლად იმოქმედებს არა მხოლოდ მის მომავალზე, არამედ მისი მეზობლების სტრატეგიულ არჩევანზეც.

სომხეთის დემოკრატიის გადარჩენის, TRIPP-ის შეთანხმების განხორციელების, რეგიონული მშვიდობის შენარჩუნებისა და სამხრეთ კავკასიაში გრძელვადიანი სტაბილურობის უზრუნველსაყოფად, ევროკავშირმა და უფრო ფართო დასავლეთმა მნიშვნელოვნად უნდა გააძლიერონ ყურადღება საქართველოს მიერ სახელმწიფოს უპრეცედენტო მიტაცებაზე.

დემოკრატიული და ევროპაზე ორიენტირებული საქართველოს გარეშე, სომხეთი დიდხანს ვერ დარჩება დემოკრატიული კუნძული, რომელიც ავტორიტარული რეჟიმების ზღვით არის გარშემორტყმული. ამიტომ, საქართველოს დემოკრატიის გადარჩენა გადამწყვეტია არა მხოლოდ საქართველოსთვის, არამედ სომხეთის დემოკრატიული გზის დასაცავად და მთელი კავკასიის რეგიონის სტაბილურობისა და დემოკრატიული მომავლის უზრუნველსაყოფად.

მარტი 2026

გიორგი ტუმასიანი

გიორგი არის დიპლომატი და საქართველოსა და სომხეთის ევროატლანტიკური მომავლის მხარდამჭერი. იგი შეირჩა გაეროში საქართველოს ახალგაზრდულ წარმომადგენლად (2017–2018) და ასევე იყო საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტროს დიპლომატიური სამსახურის რეზერვის წევრი (2017–2021). 2025 წელს აშშ-ის სახელმწიფო დეპარტამენტმა იგი აღიარა პერსპექტიულ ლიდერად და მიიწვია საერთაშორისო ლიდერობის პროგრამაში (IVLP). მას აქვს საჯარო მმართველობის მაგისტრის ხარისხი და საერთაშორისო ურთიერთობების ბაკალავრის ხარისხი.გიორგი თავისუფლად ფლობს ქართულ, რუსულ, ინგლისურ და სომხურ ენებს.